

Milyen színház az, amelyik nem asszociatív?

Artus Színház

Kék hétfő - egy pohár Beaujolais

Goda Gábor társulata, az Artus Színház egyike azoknak a kísérletező művészeti csoportoknak, amelyekben „minden” szabad – gondoljuk az első blikkre. Vajon? – tesszük menten hozzá. (A hazai és külföldi alkotóközösségek szegedi nyári fesztiválját nem véletlenül nevezték az induláskor Szabad Színházak Találkozójának. Az ideai kínálatot figyelve meg vagyok győzve: a kissé rejtélyesnek egyszersmind tudálékoskodónak tetsző új fesztivál-elnevezés, a Theater, vagy TheAlter, amelyhez a teátrum és az alternatívitás, az egyetemes színháziasság és a kísérletező szabadságát féltve hangsúlyozó másság egyaránt köthető, eléggé asszociatív név; annyi minden befér, hogy ilik az egyre szélesedő spektrumú és magának egyre nagyobb tekintélyt szerző eseményhez.)

Godáké színlapján az áll, hogy asszociatív dramaturgiának nevezik az általuk kialakított szerkesztési módszert.

Az ember somolyog: milyen színház az, amelyik nem asszociatív? Nyilván: rossz. S ha az ember szerencsétlenségére sok rossz színházat látott már életében, hajlamos az ilyen színlapszövegeket előtérletesen fogadni: no persze, ha nem jut eszünkbe semmi, mégis színházat akarunk csinálni, akkor legjobb, ha időben deklaráljuk, hogy „a figurák, hangok, fények, képek, akciók és az idő nem lineárisan felfogható”... És innentől nincs más dolgunk, mint hozzákezdeni a Nagy Színpadi Blöff előállításához és reménykedni: a község oly mértékben sznob, hogy a svindli sosem derül ki.

Mindehhez képest az Artus kamaraszínházi, Kék hétfő című produkcióját kifejezetten szórakoztatónak találtam. Ha nem is „lineárisan felfogható”, de könnyen áttekinthető, egyszerű, már-már archetipikus mozgáselemekből építkező koreográfiák sorozata mutatott jeleneteket egy talányos „másnap”-ból, amit az alkotók kék

hétfőnek neveztek el. A három játsszó (táncoló) személy – Régenhart Éva, Mándy Ildikó, Goda Gábor – a leghalványabb sejtelmekedés nélkül, értelmezhető formanyelven (koreográfus: Mándy Ildikó), mindenki számára ismerős, átélhető hangulatokat, szituációkat, érzelmeket mutatott. Titkokat, vágyakat, játékokat, szenvedélyeket. Gonoszkodásokat és odaadásokat. Csupa olyasmit, ami férfiak és nők között megtörténik; amolyan emberi ügyeket. Elvezetes, könnyed irónia lengett. Ritmus volt, jó zene (Hugues le Bars), beszédes színek, funkciók és artisztikus kellékek, kiszámított fények, ökonomikus térhasználat, franciás ötletek, technikás mozgások. Messze-menően figyelmes szerkesztés. Tisztára színházias hatások, amolyan minden érzékszervet behálózó, komoly rafinéria.

Mintha az ember felhajt egy pohár könnyű francia bort. Beaujolais, Pestről.

S. E.

Átkozott történet - ki az időből

Egy olyan darabban, ahol a minden pillanatban fényképezhető látvány, a szoborszerű, szimbolikus alakok, valamint a hangok és a zene álmoképszerűen olvadnak egybe, és túltesznek a legálmodozóbb természetű képzelet anyagán is, hát ott már csak történeti jelentősége van a szónak. Vagy még annyi se.

A Metanoia Színház Átkozott történet című darabjának egyik nagy dobása, hogy a benne szereplő figurák, alakok, a rajtuk lévő öltözet, a sár, többnyire ritmikusan szaggatott mozgásuk azt a benyomást kelti, mintha kiszakadtak volna az időből, mintha megállt volna bennük az, a térben való mozgásukhoz nem lenne másra szükségük, csakis térre, s képben vannak egyszerre innen és túl a megsemmisülésen. Valahogyan abszolválják az időt, saját kicsi történetük az idő tagadása lesz, így a tagadásban felmutatható térdarab.

Az Átkozott történet minden pillanatában megjelenik, eltűnik majd megint megjelenik az átok, szinte mint a pillanatról pillanatra megszűnő, majd megszülető légnomád, amely terhével sorsszerűséget teremt, személyenként lediktál egy-egy, de lényegében azonos lét-kudarcot, amelynek végzettségét megláthatóvá teszi az előadás.

Talán úgy tűnik, hogy túl

Metanoia Színház. (Fotó: Révész Róbert)

sok ideológia van ebben. Hát a beszédben, abban van. A szó bezár, a szem kinyit. Abban az értelemben nyit ki, hogy mindazt, amit elbeszélhetetlennek tartunk, mindazt a szem képes meglátni, képes elkülöníteni a szem értelmezési tartományára a beszédétől. Ám a „darab közepén”, ahol hagyományosabb színházat láthatunk, ahol már a beszéd is jelen van, ugrásszerű családás keletkezik, mert amiben a „darab elején” hagytak bennünket megfürödni, azt a közepére leegyszerűsíti a beszéd; az lehet az érzésünk, mintha lábujjgyezetet kapnánk az előbbiekből, mintha a beszéd magyarázatul szolgálna.

A „darab végén” egy vasutas álmában – aki előtte ötleterül biciklizni tanul –, visszatérnek az első képek, visszatér minden, ami emberből és sárból gyúratott, visszatér az örült képeknek az a fajtája, amelynek eredete az az időmentes világ, amelyben a léttel szemben fölmorzsolódik az emberi értelem, ahol minden zárt és külön határvonalat alkot, egy lányt, egy pincért, egy talicskás urat, egy keménykalapos urat, egy mutatványost angyalostul etc... Ez látható.

Podmaniczky Szilárd

Jövőre SZIN-esebb lesz?

(Folytatás az 1. oldalról.)

A két IFA pótkocsi platója képezi a színpadot, ahol épp a Newergreen hangol. Jól emlékszem rájuk, nemrég a Marlboro Music döntőjében hallottam őket – második helyezett érték el, PolyGram lemezszerződést kaptak –, s ott meggyőző volt a produkciójuk. Itt most nem az. S ez nem az ő bűnük, a felépített technika erőlködik, lassú és zűzös metálenjűeknek nagyobb motyó kellene. Utánuk viszont a Volvox már tisztán szól. Persze kisebb hangerőn...

Egyfajta megyei amatőr zenekarok találkozója a SZIN, hiszen egyetlen kivétellel az összes zenekar házunk tájáról származik. S megint kínálkozik a méricskélés: régen voltak nagy bandák – ám jött velük az előbb ismertetett tömeg. Ördögi kör.

A kiírt program szerint nem csupán mezei rockfesztivál ez a rendezvény, hiszen napközben különféle programok várják az érdeklődőket – nyári póldivatbemutatótól a rádiótáv-irányítású modellek produkciójáig. Nosza, ki is nézünk szombat délután a tethelyre, hadd lássuk azt a medvét. Szomorú képet nyújt a vidámpark, alig lézengenek néhányan a hőségben, a színpadon egy lélek sincs. Találkozunk viszont a SZIN másik szervezőjével, Révész Zsolttal, akinek feltehetjük kérdéseinket.

■ Hova tűnt a tegnapi esti község, azt hittük, a régi hagyomány szerint itt fognak sátorozni a fák alatt...
– Javarészt szegediek vol-

tak, ezért legtöbbször hazamentek. Érkeztek azonban ma már Pestről is jónéhányan, s remélhetőleg a délutánival még többen jönnek.

■ Új helyszín a vidámpark, marad jövőre is?

– Terveink szerint igen. Már megkezdjük a vidámpark üzemeltetőjével a tárgyalásokat, s remélhetőleg egy év múlva betonszínpadra léphetnek a fellépők. Egyébként többnapos rendezvényt szeretnénk, naponta egy-két nagyobb csapattal.

Megnézzük még a Pestről érkezett diák-delegációt, hogy megtudakoljuk tőlük, mi a véleményük az ifjúsági napokról. Fotós kollégám lép oda hozzájuk először, azonban a meglehetősen illuminált állapotban lévő társaság hölgytagja – már csak az illem miatt hívom így – élénken tiltakozik, nem járul hozzá a fotózáshoz. Természetesen nem bocsátkozunk vitába, ám miután sarkonfordulunk még utánunk kurjant, hogy a fiúk beleegyeznek – persze egy százásért...

Találkozunk azonban szerencsére szegedi ifjakkal is, az egyik leányzó például nem hiányzott egyetlen SZIN-ről sem ideig. Mondja is a véleményét:

– Évek óta egyre tavaszbab rendezvény, már tavaly sem volt az igazi a Tisza-parton. Nem is tudom, érdemes-e így megrendezni az egészet.

■ Jövőre színesebb programot ígérnek?

– Majd meglátjuk...

Reménykedjünk mi is. Hogy jövőre SZIN-esebb lesz...

T. V.

■ A szegedi nyár albuma

„Jago egy egocentrikus életművész”

- mondja Szilágyi Károly

A szabadtéri Otello-előadásain Jagót Szilágyi Károly énekl. A Romániában született, magyar anyanyelvű és német állampolgárságú baritonnak mikroportra sincs szüksége, gyönyörű, zengő hangja mesterséges erősítés nélkül is betölti a teret. A próbákon sem spórol, az első jelenet beállításakor vagy nyolcszor elénekelt a bordalt. Intenzív munkához szokott, hiszen a bécsi Staatsopertól a londoni Festival Hall-ig a legnevesebb európai operaházak és koncerttermek vendégzólistája. Civilben is jó humorú, kedves, közvetlen ember. Az egyik próba előtt a Széchenyi téri pizzériában karbonári-spagettire várva beszélgettünk.

– Vannak törvényszerűségek és vannak véletlenek. Az, hogy Németországba kerültem és Essenben telepedtem le, törvényszerű véletlen – kezdi mesélni nevetve Szilágyi Károly. – Magyar nemzetiségű operanékesnek lenni Erdélyben, különös helyzet volt. Vállvergetve megtört bennünket. Működött ugyan a Kolozsvári

Magyar Opera, amit nem akartak vagy nem mertek megszüntetni, de mindig másodlagosnak, szükséges rossznak tekintették. Pedig semmivel sem voltunk rosszabbak, mint román kollégáink. Hogy megélhessek, hogy pénzem, házam, autóm legyen, próbáltam máshol is munka után nézni. Sokáig nem kaptam útlevelet, végül 1980 januárjában kiengedtek az NSZK-ba. Pont a nevem napján, január 28-án éjjel az utcán aludtam, s másnap mentem az előnéklésre. Felvettek. Évi 30 előadásra kaptam szerződést a Gelsenkircheni Zenés Színházról, mellette Kolozsvárról is volt évi 40 előadásom. Négy és fél évig ingáztam a két város között, sajnos szinte sohasem nem kaptam meg időben a vízumot, így mindig kisebb-nagyobb késésekkel érkeztem meg.

■ Gondolom nem vártak türelmesen a német színházak...

– A premiért pontosan megtartották, nem tudtak várni. Minden szerepre volt három másik énekes. Például amikor

átszerződtem Grazba, hogy közelebb legyek Kolozsvárhoz, akkor sem kaptam meg időben a vízumot. Rigolettót énekeltem, utána felvették helyettem Sólom-Nagy Sándort. Úgy szégyelltem magam, hogy nem is mentem oda többet. Nem akartam magyarázkodni, úgysem értették volna.

■ Rendhagyó módon indult az énekesi karrierje...

– Az énekesi pályafutásom előtt nyolc évig villanyszerelőként dolgoztam. Rendhagyó kezdet, bár például Pertile, Toscanini kedvenc tenoristája órák volt mellette énekelni kezdett. Amikor 22 éves koromban leszereltem, beiratkoztam egy esti középiskolába, és ott szereztem meg az érettségit. Közben éneket tanultam Papp Magdánál, a nagyváradi népművészeti iskola ének szakán. Munka mellett nem volt könnyű egyszerre két iskolát is végezni. 1971-ben áriák, reper-toár nélkül felvételiztem a kolozsvári zeneakadémiára. Nem vetettek fel, de bekerültem a Kolozsvári Magyar Opera kó-

rusába. Egy évig Mircea professzorhoz jártam magánórákra, aki sikeresen felkészített a felvételi vizsgára. Zeneakadémistaként már '75-től vendégzólista voltam a kolozsvári operában, Germont papát, Moralest, Silvót és kisebb lírai szerepeket énekeltem. '77-ben kaptam diplomát, ugyanabban az évben megnyertem a barcelonai énekversenyt. Varga Zoltán rendező segítette, hogy a kolozsvári operatársulatba kerüljek. Nagy dolog volt, mert az is előfordult, hogy friss diplomás énekest a süketnémák iskolájába küldtek énektanárnak.

■ Jagót énekelte már?

– Először 1984-ben énekeltem Gelsenkirchenben, másodszor idén tavasszal Essenben. Örülök, hogy megismerhetem Tokody Ilonát, akivel eddig még nem sikerült találkoznom. Valahogy mindig elkerültük egymást. Legutóbb is, amikor Berlinben énekeltem Rigolettót, a következő produkciónak ő volt az egyik főszereplője.

■ Jago az operairodalom egyik legvitatottabb alakja. Ön hogyan jellemezne?

– Jago szimpatikus figura. A lehető legőszintébb ember – önmagához. A Credóban azt vallja, ő a született Rossz. De nem biztos, hogy ezt komolyan is gondolja. Verdi egyik leveleiben írja, hogy Jago nem lehet Mefisto. Ugyan minden rossznak ő az okozója, mégis inkább egy borzasztóan egocentrikus életművész, mint maga a született Gonosz. Ha meg lehetne kérdezni a történet szereplőit, akkor biztosan azt mondanák: Jago jópofa, lehet vele inni, szórakozni, nótázni, nőkhöz járni.

■ Műt énekel a péntek esti operagálán?

– Talán a legszebb bariton-ária Gérard monológja az Andrea Chénier-ből. Színpadon is játszottam már, nagyon kedves számomra. Szeretném a szegedi közönségnek is elénekelni.

Hollósi Zsolt